

PROJEKT

UCHWAŁA NR
RADY GMINY JANÓW PODLASKI
z dnia grudnia 2020 r.

w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok

Na podstawie art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r., poz. 2277 z późn.zm) oraz art.10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050) Rada Gminy uchwala, co następuje:

§1

Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii na 2021 rok, stanowiący załącznik do uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Janów Podlaski.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

**UZASADNIENIE DO UCHWAŁY RADY GMINY
W SPRAWIE GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA 2021 r.**

Zgodnie z art. 4art. 4¹ ust . 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi(Dz.U. z 2019 r., poz. 2277 z późn.zm.) oraz art.10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r., poz. 2050) do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, a także przeciwdziałanie narkomanii.

Realizacja powyższych zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii uchwalanego corocznie przez Radę Gminy.

Na realizację zadań są przeznaczone środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Kwota środków finansowych nie wykorzystanych w danym roku budżetowym powinna zwiększyć pulę środków przeznaczonych w następnym roku na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Gminny Program na 2021 rok został opracowany zgodnie z obligatoryjnymi zadaniami oraz potrzebami występującymi na terenie gminy. W okresie od 08.12.2020 do 22.12.2020 roku przeprowadzone zostały konsultacje w sprawie w/w programu, do którego nie zgłoszono opinii i uwag.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

PROJEKT

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Gminy Janów Podlaski
z dnia

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA 2021 r.**

I WSTĘP

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożycia tych napojów, przeciwdziałania powstawaniu i usuwaniu następstw nadużywania alkoholu, oddziaływania na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielania pomocy ich rodzinom. Alkohol jest legalnym towarem rynkowym i powoduje określone szkody społeczne, ekonomiczne i zdrowotne zwłaszcza spożywany w nadmiernych ilościach.

Używanie alkoholu i narkotyków powoduje duże szkody zdrowotne i społeczne. Występują one w wielu wymiarach:

- jednostkowym- oddziałują negatywnie na zdrowie fizyczne i psychiczne osób pijących i zażywających narkotyki i inne substancje psychoaktywne;
- społecznym- oddziałują negatywnie na zdrowie fizyczne i psychiczne członków rodzin osób uzależnionych, pijących szkodliwie lub ryzykownie. Inne negatywne konsekwencje to przemoc w rodzinie, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, ubóstwo, bezrobocie;
- ekonomicznym- np. koszty leczenia osób uzależnionych jak i współuzależnionych, koszty systemu pomocy społecznej, koszty zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, przedwczesnej umieralności, spadek wydajności pracy, wypadki komunikacyjne. Koszty te szacowane są przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na poziomie 1,3% PKB, tj ok.22,2 mld zł (dane pochodzą z „Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015” www.parpa.pl)

Koniecznym staje się więc podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia popytu i podaży tych środków, a także działań mających na celu redukcję szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych.

Realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorząd gminy art. 7 ustawy o samorządzie gminnym, a zadania własne gminy wynikają bezpośrednio z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r., poz. 2277 z późn.zm..)

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonywane są poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu;
- działalność wychowawczą i informacyjną;
- ograniczenie dostępności alkoholu;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej

Zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii, określone są w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r., poz. 2050.)

Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii wykonywane są przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, w szczególności przez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;

- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych;
- nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Realizacja tych zadań może odbywać się na podstawie dwu odrębnych programów uchwalanych corocznie lub jednego wspólnego zawierającego zadania z obydwu ustaw. Na terenie gminy Janów Podlaski w roku 2021 roku odbywać się będzie na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W programie uwzględnia się cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Umieszczenie zadań wynikających z odrębnych ustaw w jednym programie wynika przede wszystkim z faktu, że do większości z nich można zaproponować zbieżne działania profilaktyczne, nierzadko tożsame oraz to, że zadania do realizacji wynikające z tych ustaw mogą być finansowane z tych samych środków.

Ustawodawca wskazał gminom główne źródło pozyskania środków finansowych na realizację wskazanych zadań własnych. Jest to tzw. fundusz alkoholowy, czyli dochód gminy pochodzący z opłat za korzystanie z zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych i nie może być przeznaczony na inne cele. Oznacza to, że środki pochodzące z tych opłat, są ściśle powiązane z realizacją gminnego programu i nie mogą być przeznaczone na inne, nie związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii zadania. Zadania przewidziane do realizacji, zapisane w poniższym programie są kontynuacją działalności prowadzonej w latach ubiegłych.

Doświadczenia zdobyte podczas dotychczasowej realizacji pozwalają na dokładniejsze poznanie środowiska lokalnego jego potrzeb.

II. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIEŃ

Dane dotyczące diagnozy problemów uzależnień w gminie Janów Podlaski zostały opracowane na podstawie:

- Raportu z badania „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzonej w listopadzie 2020 r. na terenie gminy Janów Podlaski wśród następujących grup mieszkańców:

- osoby dorosłe
- sprzedawcy alkoholu
- uczniowie szkół podstawowych (klasy 5 – 8)
- rodzice ankietowanych uczniów
- wychowawcy klas, do których uczęszczali ankietowani uczniowie.

Dorośli mieszkańcy oraz sprzedawcy alkoholu z gminy Janów Podlaski samodzielnie wypełniali papierową wersję kwestionariusza. Dla uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli przeznaczona była elektroniczna forma ankiety. Zebrane dane zostały uzupełnione o informacje pochodzące z instytucji gminnych i powiatowych, związane ze skalą problemów społecznych i działaniem lokalnych instytucji w tym:

- Informacji i sprawozdań dotyczących problematyki uzależnień będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Janowie Podlaskim
- Informacji Komisariatu Policji w Janowie Podlaskim
- Informacji pozyskanych z Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej
- Informacji pozyskanych z PUP w Białej Podlaskiej
- Informacji pozyskanych z Placówek Oświatowych

Badanie lokalnych zagrożeń społecznych koncentrowało się na następujących kwestiach:

- problem nikotynowy
- problem alkoholowy
- problem narkotykowy
- problem hazardowy
- problem przemocy rówieśniczej
- problem przemocy domowej, w tym zjawisko transmisji międzypokoleniowej zachowań przemocowych
- problem cyberzagrożeń
- dobrostan psycho – społeczny i styl życia mieszkańców.

1. Charakterystyka gminy Janów Podlaski

Janów Podlaski jest gminą wiejską, która leży w powiecie białskim (województwo lubelskie), przy granicy polsko – białoruskiej. Siedzibą gminy jest osada Janów Podlaski z zabytkowym centrum. Region jest powszechnie znany ze Stadniny Koni.

Zgodnie z danymi demograficznymi, na przestrzeni ostatnich lat liczba ludności w gminie spada. W 2019 roku zamieszkiwały ją 5229 osób, z czego 60,1% stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Wstępuje ujemny przyrost naturalny (mniej osób się rodzi niż umiera) i ujemne saldo migracji (więcej osób wyjeżdża z gminy niż się w niej osiedla).

Stopa bezrobocia w 2019 roku wyniosła 7,2 % i była niższa niż ogółem w powiecie. W drugim kwartale 2020 roku zarejestrowane były 240 osoby bezrobotne, z czego 26 miało prawo do zasiłku.

Uchwałą Rady Gminy Janów Podlaski ustanowiony został na lata 2019 – 2023 Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. W skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wchodzi przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej, GKRPA, służby zdrowia, policji, oświaty, sądu rejonowego oraz prokuratury rejonowej. Zespół prowadzi działalność informacyjną, diagnozuje problem przemocy w rodzinie, podejmuje działania przeciwdziałające temu zjawisku w środowisku oraz interwencje skierowane do osób doświadczających i stosujących przemoc domową. W 2019 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu. Powołano 25 grup roboczych, które spotykały się łącznie 64 razy w związku z prowadzeniem procedury Niebieskich Kart. 6 osób uwikłanych w przemoc skorzystało ze wsparcia psychologicznego, prowadzono pracę socjalną i monitoring sytuacji rodzinnej w przypadku wszystkich zgłoszeń, skierowano 1 wniosek do prokuratury oraz 1 wniosek do GKRPA o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W porównaniu do 2018 roku zidentyfikowana skala problemu przemocy domowej jest większa (wzrost liczby rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty z 16 (50 osób) do 25 (81 osób)). Najczęstszym rodzajem przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna. Według badania ankietowego w szkołach ponadpodstawowych, 1/3 młodzieży doświadcza przemocy fizycznej na terenie szkoły, a 52% - przemocy psychicznej.

W 2019 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaopiniowała pozytywnie 15 wniosków na sprzedaż napojów alkoholowych (7 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości alkoholu do 4,5% oraz piwa, 5 zezwoleń na sprzedaż napojów o zawartości od 4,5 % do 18% alkoholu oraz 3 zezwolenia na sprzedaż wyrobów zawierających powyżej 18% alkoholu).

W 2019 roku nie odnotowano żadnego przypadku sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim czy nietrzeźwym. Komisja nie przeprowadziła w 2019 r. kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Z pomocy materialnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2019 roku skorzystało 8 rodzin z problemem alkoholowym. Prowadzony jest Punkt Informacyjny – Doradczy Poradnictwa Specjalistycznego.

W celu dostarczania alternatywnych, korzystnych dla zdrowia dzieci i młodzieży sposobów spędzania czasu wolnego, w szkołach proponowane są zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze oraz rozwijające zainteresowania. Zajęcia pozaszkolne oferuje Gminny Ośrodek Kultury oraz Klub Sportowy Janowia.

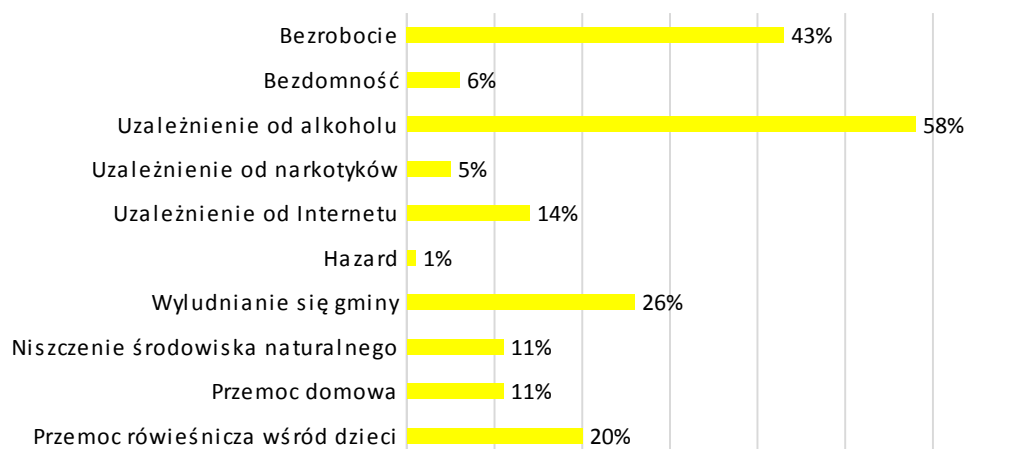
Na terenie gminy prowadzony jest także szereg działań profilaktycznych, takich jak koncerty („Zło dobrem zwyciężaj”, „Liczy się tylko miłość”, „Możesz tylko stracić”), spektakle („W krainie bajtów”), warsztaty oraz zajęcia profilaktyczne dla uczniów („Pokonać złość”, „Wewnętrzna motywacja kluczem do sukcesu”, „Profilaktyka przemocy i agresji”, „Chodź pomaluj mi świat”, „Człowiek za burtą”, „Fala agresji”, „Dopłynąć o własnych siłach”, „Skarby ukryte w głębinach”, „Spienione wody przemocy”, „Odmęty narkotyków”, „Okiełznać sztormy i nawałnice”), a także szkolenie rady pedagogicznej na temat uzależnień psychoaktywnych i spotkanie dla rodziców dotyczące problemu samookaleczenia się młodzieży. Realizowano rekomendowane przez PARPA programy profilaktyczne „Cukierki” oraz „Noe”.

2. Percepcja skali zagrożeń społecznych w gminie

Dorośli mieszkańcy jako najistotniejsze wyzwania stojące przed gminą uznają uzależnienie od alkoholu (58% wskazań) i bezrobocie (43%). Co czwarta osoba wymienia także wyludnianie się gminy, a co piąta – przemoc rówieśniczą. Za mniej poważne problemy uznane zostały: bezdomność (6%), uzależnienie od narkotyków (5%) i Internetu (14%), hazard (1%) oraz niszczenie środowiska naturalnego i przemoc domowa (po 11% odpowiedzi).

W ankiecie wzięło udział 200 dorosłych mieszkańców gminy – 85% kobiet i 15% mężczyzn w wieku od 26 do 67 lat (przeciętnie 40 lat). 54% respondentów posiada wykształcenie wyższe, 29% - średnie, a 12% - zawodowe. Nieliczne osoby deklarują wykształcenie podstawowe (3%) oraz niepełne średnie (2%). 78% ankietowanych jest obecnie aktywnych zawodowo. Jeśli chodzi o ich stan cywilny, to 78% jest w związku małżeńskim, a 5% jest stanu wolnego. 6% badanych deklaruje związek nieoficjalny, a 7% jest po rozwodzie. 4% ankietowanych stanowili wdowcy lub wdowy.

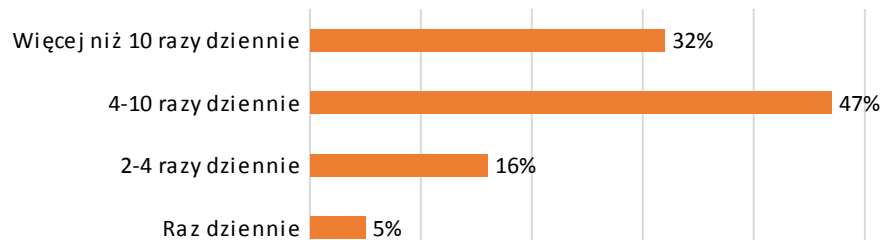
Najistotniejsze zagrożenia w gminie (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

3. Palenie papierosów

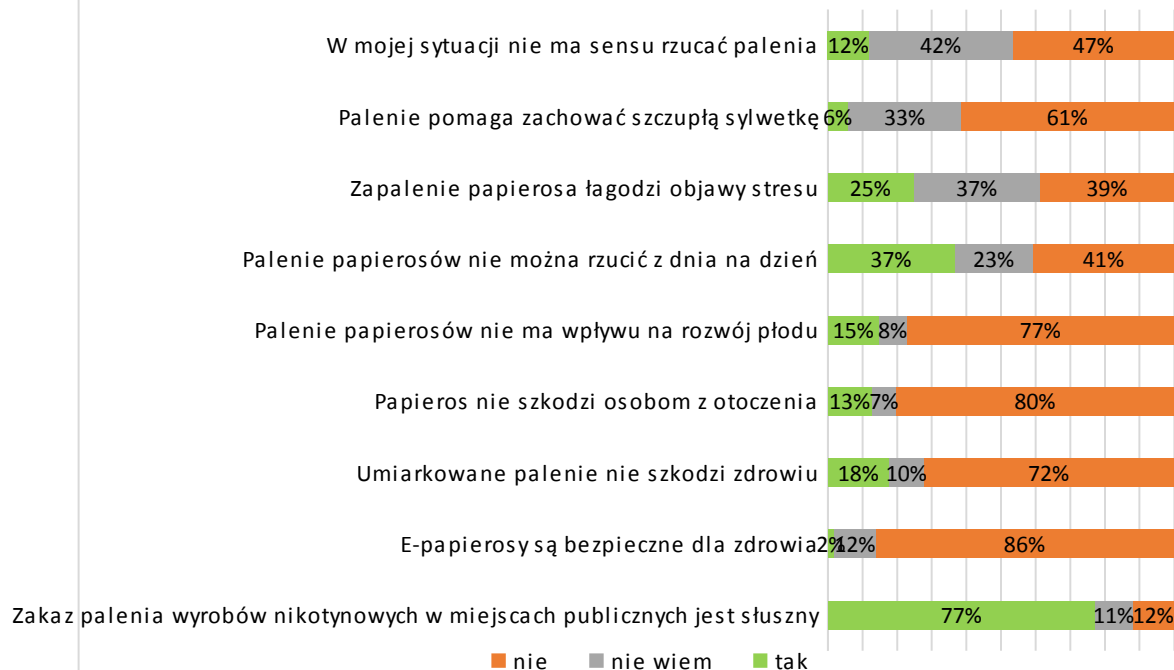
19% dorosłych ankietowanych pali papierosy. Blisko połowa osób palących sięga po 4 do 10 papierosów dziennie, a 1/3 pali powyżej 10 papierosów dziennie. Wśród palaczy przeważają osoby sięgające po tradycyjne papierosy (89%), mniejsza grupa sięga po ich elektroniczne wersje (11%).

Częstość palenia papierosów (odpowiedzi palących dorosłych mieszkańców)

Jeśli chodzi o przekonania na temat palenia, to 77% mieszkańców popiera zakaz palenia w miejscach publicznych. Co czwarty respondent postrzega papierosy jako środek na złagodzenie stresu, a 6% - jako sposób na szczupłą sylwetkę. 12% twierdzi, że w ich sytuacji nie ma sensu podejmowanie próby zerwania z nałogiem nikotynowym. Podobny odsetek uważa, że palenie nie szkodzi osobom z otoczenia, a 18% jest zdania, że umiarkowane palenie nie ma wpływu na stan zdrowia. Panuje jednoznacznie negatywna opinia co do niebezpieczeństwa stosowania elektronicznych papierosów. Łącznie 23% osób nie ma zdania lub kwestionuje wpływ nikotyny na dziecko w okresie prenatalnym. Część osób nie ma sprecyzowanego przekonania na temat skutków palenia papierosów. Szczegóły prezentuje wykres poniżej.

Opinie na temat palenia papierosów (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

Ponadto 22% młodzieży z klas 5 – 8 przyznało, że palili papierosy, a 25% - e-papierosy. 42% palących uczniów sięgnęło po papierosy w ostatnim miesiącu. 1/4 respondentów jest przekonanych, że palenie papierosów elektronicznych jest bezpieczniejsze niż palenie tradycyjnych.

Zdaniem palących papierosy uczniów, niepełnoletnie osoby na terenie gminy mogą uzyskać dostęp do papierosów przede wszystkim od znajomych (71% wskazań). 29% wymienia zakup przez starszych kolegów, a 21% - możliwość samodzielnego zakupu w sklepie w okolicy. 17% palącej młodzieży podkrada papierosy rodzicom. Inne możliwości (prośba o zakup osoby dorosłe z okolicy, pozyskiwanie papierosów z nielegalnych źródeł) wybierane są sporadycznie.

Dostęp do papierosów (odpowiedzi palących uczniów)

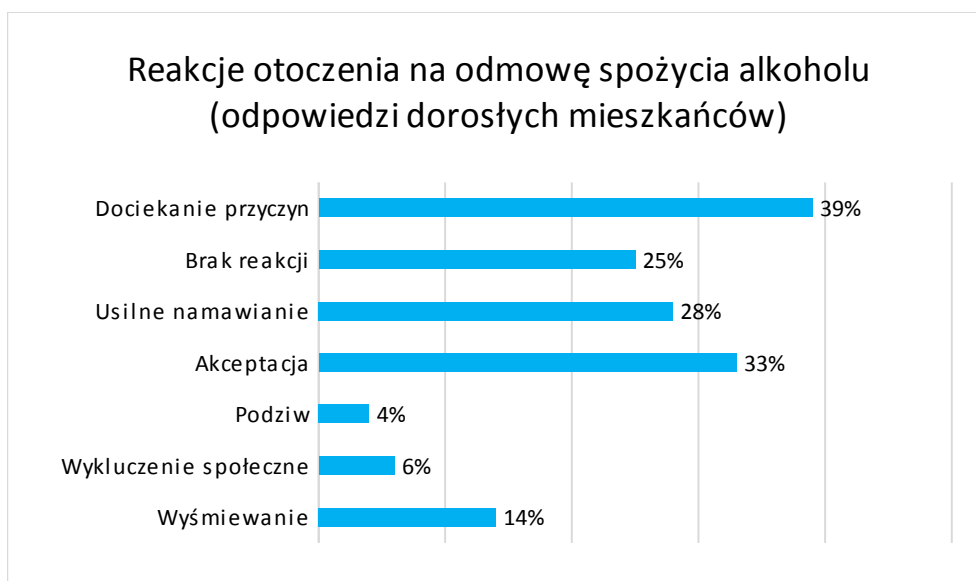

4. Spożywanie alkoholu

27% ankietowanych nigdy nie spożywa alkoholu. 55% dorosłych sięga po niego sporadycznie – nie częściej niż raz w miesiącu, a 15% - około raz w tygodniu. Podczas standardowej okazji ankietowani najczęściej spożywają 1 lub 2 porcje alkoholu (77%), a co piąta osoba wypija za jednym razem 3 lub 4 porcje alkoholu. Najczęściej spożywane jest wino (54%), a w dalszej kolejności piwo (34%) i wódka (12%). 9% respondentów w ciągu ostatniego roku ktoś bliski doradzał ograniczenie spożywania alkoholu.

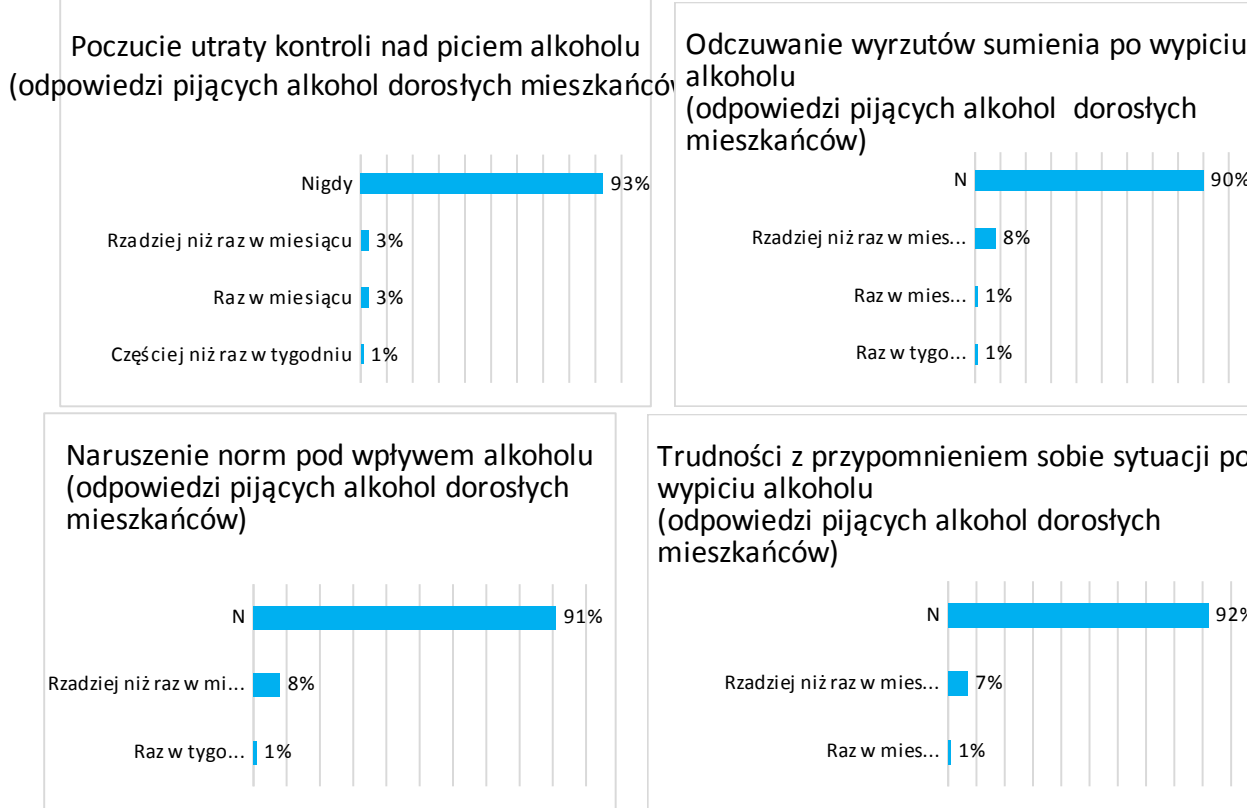

W przypadku odmowy picia alkoholu w towarzystwie, najczęściej zdaniem ankietowanych, można spotkać się z wypytywaniem o przyczyny takiej decyzji (39%), ale także z akceptacją (33%). 28% wskazuje na usilne namawianie, a 25% - brak reakcji. 14% twierdzi, że odmowa spożywania alkoholu spotyka się z wyśmianiem przez towarzystwo. Znacznie rzadziej zdarza się okazywanie podziwu lub wykluczenie z grupy.

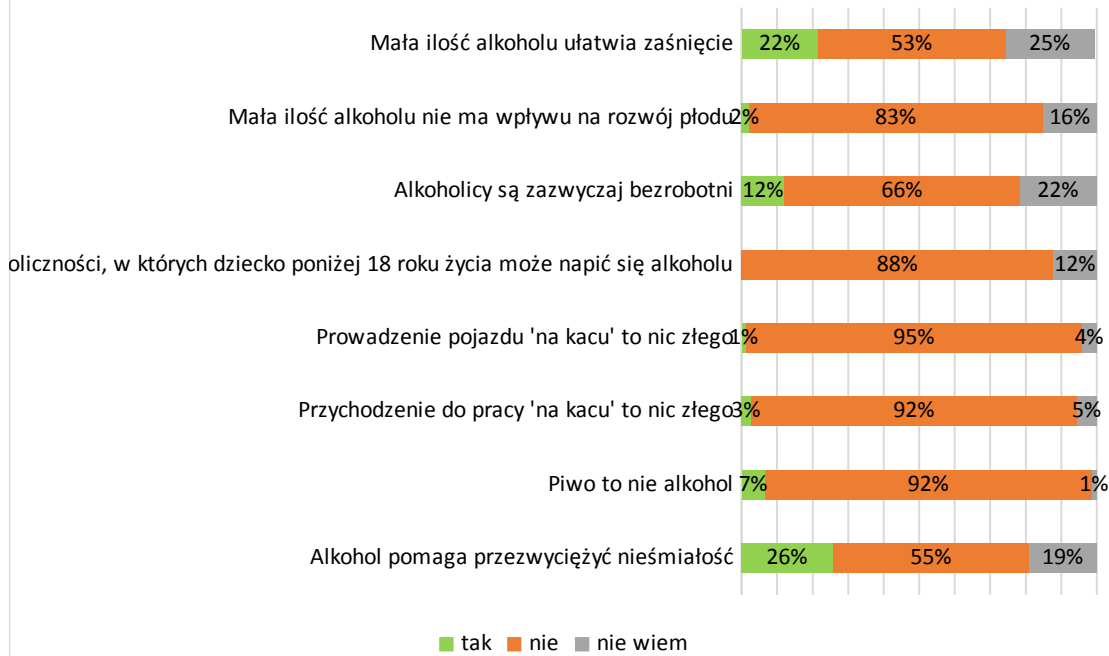
Jeśli chodzi o wskaźniki ryzykownego spożywania alkoholu, to 7% ankietowanych miało w ostatnim roku przynajmniej raz poczucie utraty kontroli nad spożywaniem alkoholu po jego rozpoczęciu, a co dziesiąty odczuwał wyrzuty sumienia po spożywaniu alkoholu. 9% przyznało, że pod

wpływem alkoholu uczestniczyli w sytuacji naruszenia norm społecznych, zaś 8% nadużyło alkoholu do tego stopnia, że nie pamiętają późniejszych wydarzeń. Ogólnie, około 10% respondentów przejawiała w ostatnim roku ryzykowny styl spożywania alkoholu.

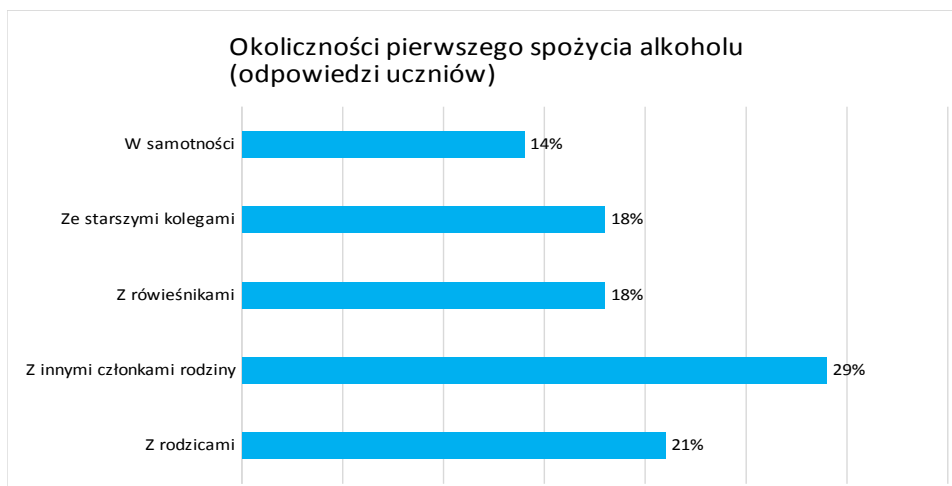

Aż 38% dorosłych mieszkańców gminy biorących udział w badaniu twierdzi, że osobiście spotkała się z sytuacją prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości. 4% przyznaje, że im samym się zdarzyło usiąść za kierownicą po spożyciu alkoholu. 43% dostrzega problem sprzedaży napojów alkoholowych niepełnoletniej młodzieży w okolicznych punktach. Powyżej 90% respondentów wyraża zdecydowany sprzeciw wobec prowadzeniu pojazdów czy przychodzenia do pracy na kacu. 22% upatruje w alkoholu sposobu na łatwiejsze zaśnięcie, a 26% - na przewyciężenie nieśmiałości w towarzystwie. Pomimo, że występuje dość wyraźna jednomyślność, to w przypadku pytań o wpływ alkoholu na płód oraz dopuszczalność spożywania alkoholu przez niepełnoletnie osoby, około 1/8 osób nie ma sprecyzowanej opinii, co może zwiększać prawdopodobieństwo niekorzystnych dla zdrowia wyborów. Szczegóły zaprezentowano na poniższym wykresie.

Opinie na temat alkoholu (odpowiedzi pijących alkohol dorosłych mieszkańców)

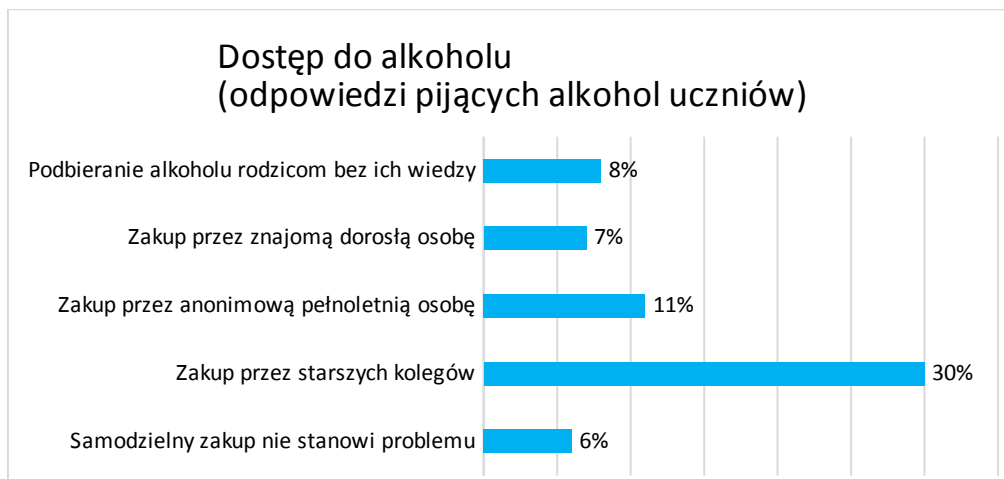

Inicjację alkoholową przeszedł co czwarty uczeń z klas 5 – 8. 5% spożywało alkohol w ostatnim miesiącu. Pierwszy raz po alkohol młodzież sięga w różnorodnych okolicznościach. 29% przyznaje, że miało to miejsce razem z rodzeństwem lub dalszymi krewnymi, a 21% - w towarzystwie rodziców. Po 18% wymienia takie okoliczności jak spotkania z rówieśnikami czy starszymi kolegami. 14% pierwszy kontakt z alkoholem miało w samotności. 7% ankietyowanych twierdzi, że ich rodzice akceptują okoliczności uzasadniające spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie.

Zdaniem młodzieży biorącej udział w badaniu, najczęściej w okolicy można uzyskać dostęp do alkoholu prosząc o przysługę starszych kolegów (30%). 6% respondentów jest zdania, że może samodzielnie kupić alkohol w pobliskim sklepie i nie spotyka się to ze sprzeciwem sprzedawców czy

innych klientów. Co dziesiąta osoba twierdzi, że nieznajomi dorośli spotkani niedaleko sklepu zgadzają się kupić im alkohol. 8% podkrađa napoje alkoholowe rodzicom bez ich wiedzy. Nastolatki najczęściej sięgają po piwo (54%), a w dalszej kolejności – szampana (21%) i wódkę (18%). Wino oraz cydr są wskazywane przez nieliczne osoby.

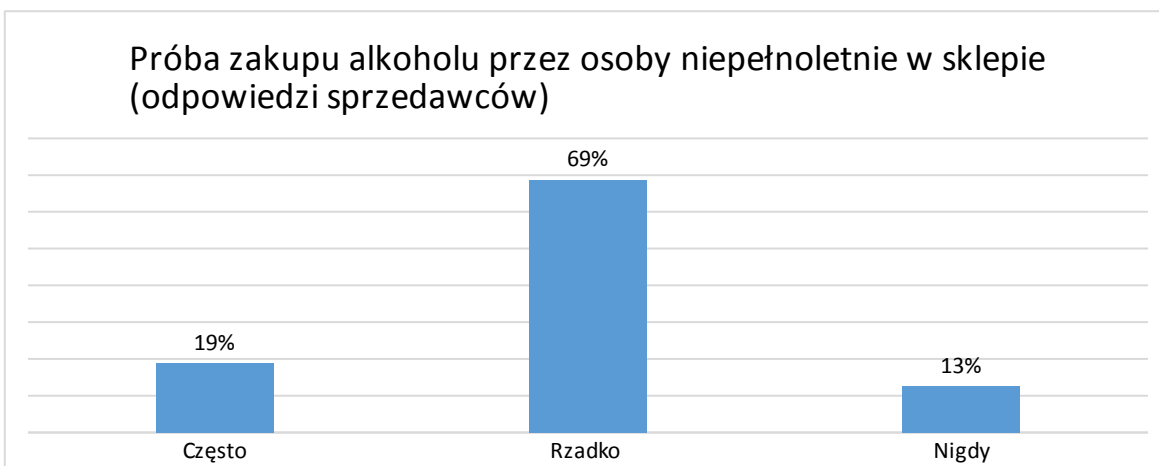

Pijąca alkohol część respondentów odpowiadała również na pytania związane z ich zachowaniami po jego spożyciu. Do najczęściej wymienianych zaliczają się: stłuczenia i uszkodzenia ciała lub poważne kłótnie (po 50% wskazań), a w dalszej kolejności bójki i zniszczenia własności (po 39%), a także zniszczenie odzieży i dokonywanie samouszkodzeń (po 29% odpowiedzi). Aż 18% młodzieży spożywającej alkohol przyznaje się do kłopotów z policją z tego powodu. 7% respondentów pływało kiedyś po spożyciu alkoholu.

Jako spodziewane skutki spożycia alkoholu, uczniowie (zarówno pijących alkohol, jak i niepijących) wymieniają najczęściej: szkody dla zdrowia (35%), kłopoty z policją (27%), kaca (26%) oraz zachowania nieakceptowane społecznie (23%). Część osób postrzega alkohol w bardzo pozytywnym świetle – jako środek na odprężenie (9%), szczęście (12%), zapomnienie o swoich problemach (15%), zwiększenie otwartości w kontaktach społecznych (7%) i dobrą zabawę (12%). Aż 15% nastolatków obawia się utraty kontroli nad swoim spożywaniem alkoholu.

W ankiecie skierowanej do osób pracujących w punktach sprzedaży alkoholu, wzięło udział 16 respondentów. Wszystkie pytania dotyczyły problemu sprzedaży i spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie gminy.

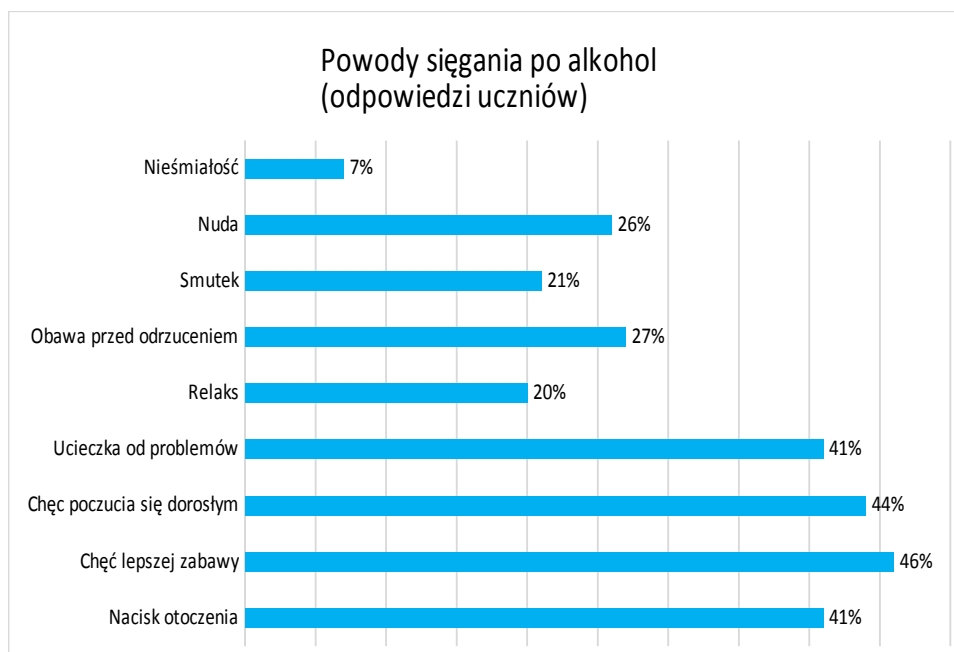
87% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że zdarzają im się sytuacje, kiedy osoba niepełnoletnia chce zakupić u nich alkohol. W przypadku jednego respondenta ma to miejsce często, a pozostałe 81% określa, że spotyka się z nimi rzadko. Tylko 13% (2 osoby) nie doświadczyły takiej sytuacji.

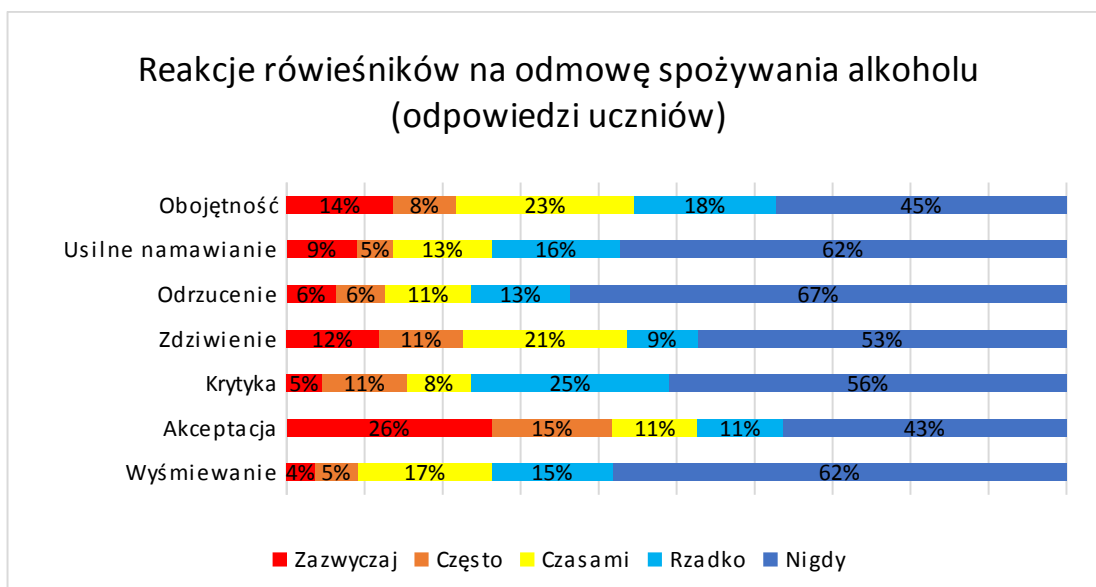
Wiek niepełnoletnich klientów waha się od 13 (!) do 17 lat w przypadku próby zakupu piwa oraz od 15 do 17 lat w przypadku próby zakupu wódki. Sprzedawcy nie wskazują na przewagę chłopców lub dziewcząt wśród niepełnoletnich klientów. Poniżej przedstawiono zestawienia w podziale na dwa rodzaje alkoholu – wódkę i piwo.

Wszyscy ankietowani określali, dlaczego ich zdaniem młodzież spożywa alkohol. Na wykresie widać wyraźnie, że przeważają 4 odpowiedzi, które uzyskują powyżej 40% wskazań: chęć lepszej zabawy (46%), poczucia się bardziej dorosłym (44%), ucieczka od problemów i presja otoczenia (po 41%). Co czwarty nastolatek wymienia także obawę przed odrzuceniem przez rówieśników czy chęć urozmaicenia sobie czasu i przeciwdziałania nudzie, a co piąty – możliwość zrelaksowania się i uśmierzenia smutku. Można zatem wnioskować, że część ankietowanych postrzega alkohol jako sposób na redukcję napięcia i radzenie sobie z przykrymi emocjami.

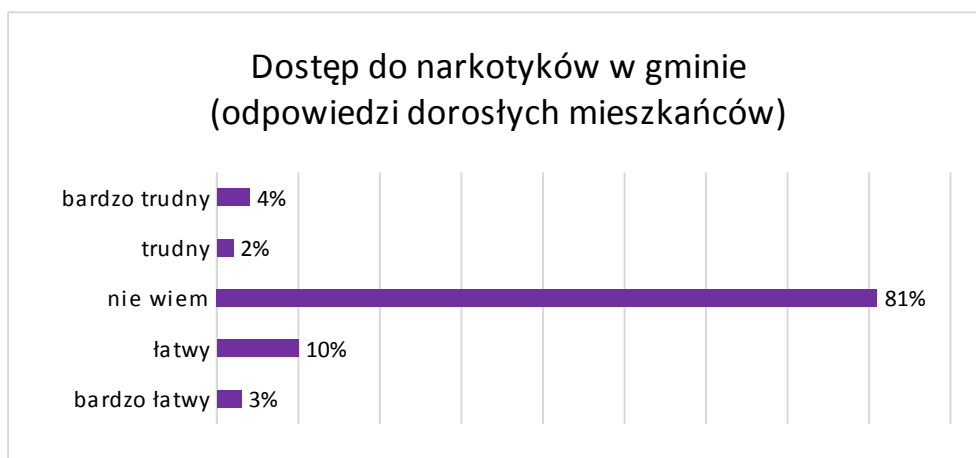

Uczniowie odmawiający spożycia alkoholu w towarzystwie rówieśników mogą najczęściej spotkać się z akceptacją decyzji. 22% ankietowanych spodziewa się, że często lub bardzo często doświadcziliby obojętności otoczenia, a 23% - zdziwienia. Według około 1/3 nastolatków mogłyby mieć miejsce takie reakcje jak usilne namawianie czy odrzucenie. Szczegółowe rozkłady odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

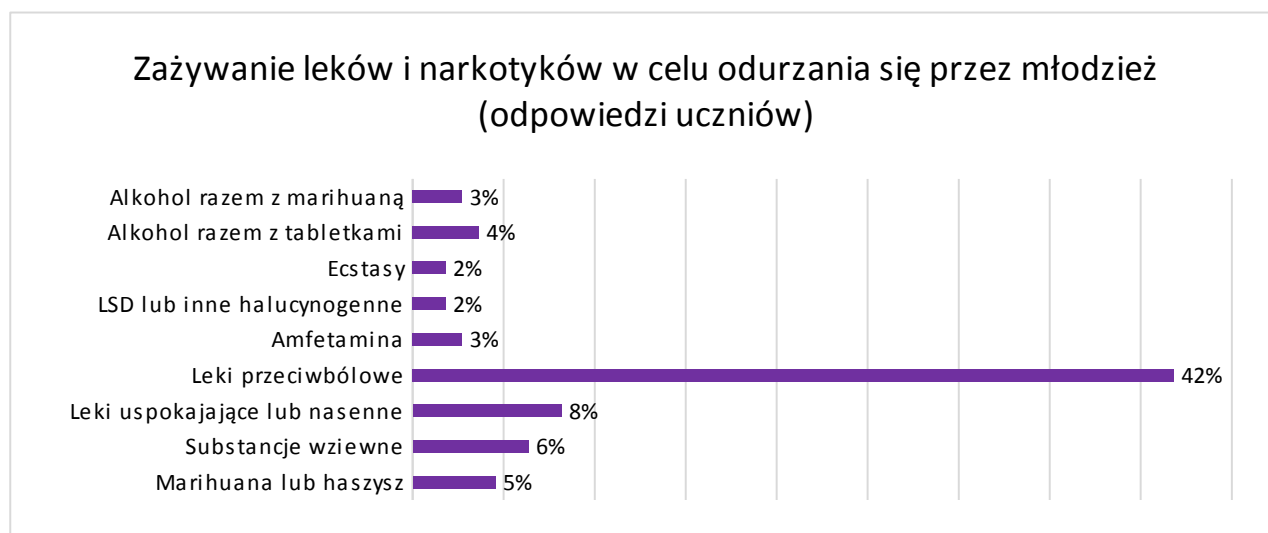

5. Problem narkotykowy

Aż 81% respondentów nie potrafi określić, czy można mieć dostęp do narkotyków na terenie gminy. Wśród pozostałych przeważa opinia, że kupno takich substancji w okolicy jest łatwe lub bardzo łatwe (łącznie 13%). 6% respondentów osobiście otrzymało propozycję zakupu narkotyków na terenie gminy. 5% badanych eksperymentowało z marihuaną (2% - ponad rok temu, 3% - w ubiegłym roku).

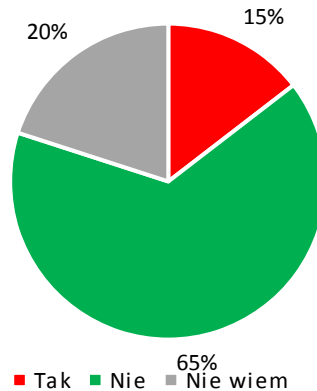

Ankietowana młodzież określała, które z substancji używali kiedykolwiek, aby się odurzyć. Aż 42% nastolatków z klas 5 – 8 wskazuje, żeby brali w tym celu leki przeciwbólowe. 8% zażywało lub nadal zażywa leki uspokajające lub nasenne, 6% - substancje wziewne, a 5% - paliło marihuanę lub haszysz. Nieliczne osoby eksperymentowały z innymi narkotykami, takimi jak amfetamina, LSD, ecstazy lub łączyło alkohol z inną substancją.

1/5 uczniów twierdzi, że nie wie, w jaki sposób można w okolicy uzyskać dostęp do narkotyków czy dopalaczy. 15% uznaje, że nie stanowi to problemu. Zorientowani w tej kwestii ankietowani podają, że w przypadku narkotyków jest to przede wszystkim szkoła lub Internet (po 12% odpowiedzi) albo inne miejsce wyznaczone przez dealera (11%). Co trzeci nastolatek wie, w jaki sposób w Internecie można uzyskać dostęp do dopalaczy.

Możliwość samodzielnego zakupu narkotyku w okolicy (odpowiedzi uczniów)

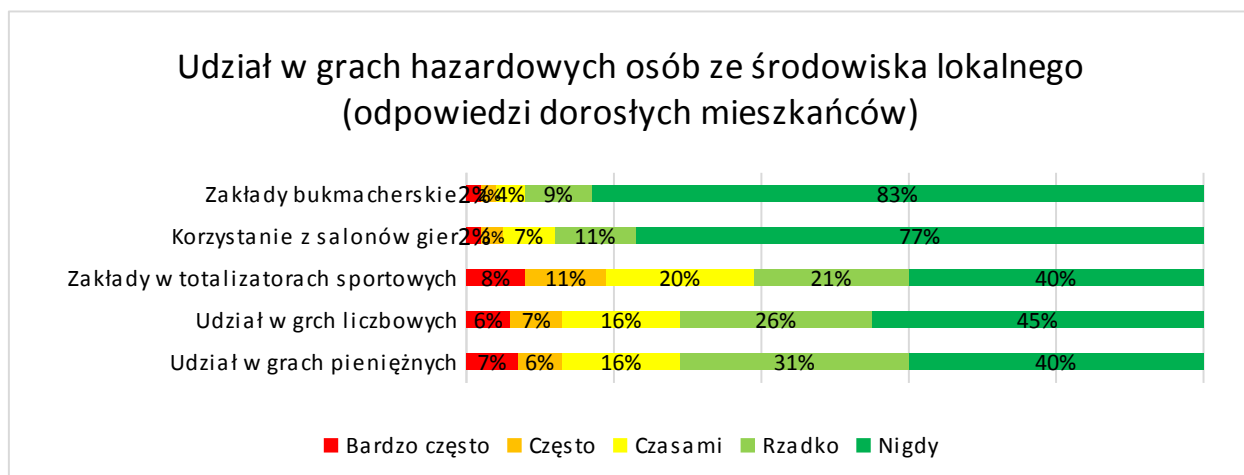
Badanych uczniów zapytano, podobnie jak w przypadku picia alkoholu, o spodziewane efekty przyjmowania narkotyków lub innych środków odurzających. 35% wskazuje na utratę wątku myślenia, a 31% - na trudności w skoncentrowaniu się. Co czwarty nastolatek wymienia zmniejszenie zahamowań i nieśmiałości w kontaktach towarzyskich, a 18% - zwiększenia otwartości na nowe relacje i doświadczenia. Kilkanaście procent respondentów spodziewa się zmian w percepcji (intensyfikacji odczuć lub postrzegania). 22% podejrzewa, że mogliby mieć problem z prowadzeniem rozmowy. Co dziesiąta osoba uważa, że po zażyciu substancji psychoaktywnych można odczuwać silny lęk lub poczucie bycia prześladowanym przez innych.

Skutki zażywania narkotyków (odpowiedzi uczniów)

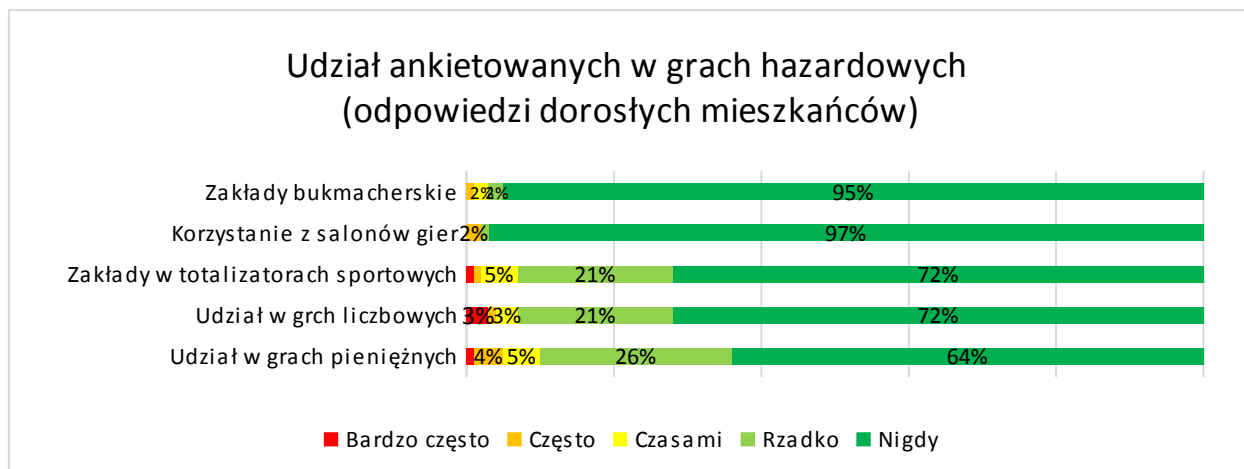

6. Gry hazardowe

Ankietowani określali, jak często okoliczni mieszkańcy biorą udział w grach hazardowych. Do najpopularniejszych typów należą zakłady w totalizatorach sportowych – zdaniem 19% respondentów, mieszkańcy gminy korzystają z nich często lub bardzo często. 13% postrzega gry liczbowe i pieniężne jako dość często wybierane. Zdecydowanie rzadziej ma miejsce korzystanie z salonów gier oraz zakładów bukmacherskich.

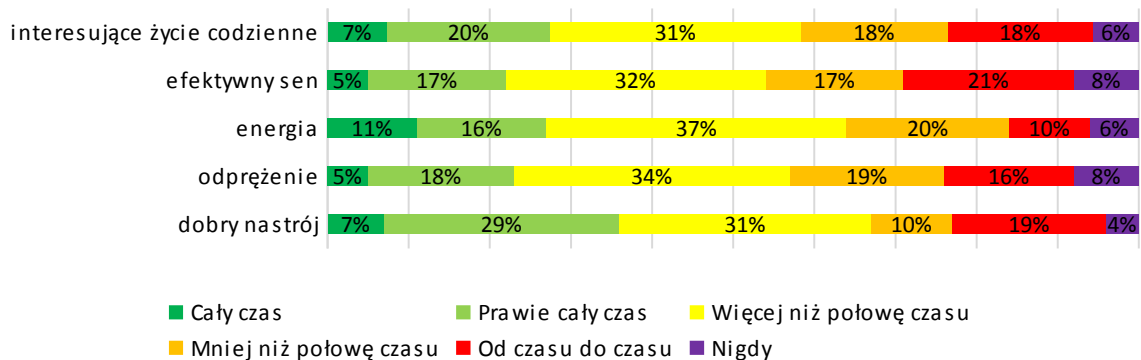
36% ankietowanych bierze udział w loteriach pieniężnych, a 28% - w grach liczbowych lub zakładach sportowych. Nieliczne osoby korzystają z zakładów bukmacherskich i salonów gier.

7. Samopoczucie i otoczenie społeczne

Ponad połowa respondentów określa swoje codzienne życie w ciągu ostatnich dwóch tygodni jako wypełnione interesującymi aktywnościami przeważnie lub prawie cały czas. Wśród uczestników badania dominował dobry nastrój, poczucie odprężenia i energii do działania. Najwięcej problemów występowało w obszarze efektywnego, przynoszącego odpoczynek snu, gdzie 8% określa, że w zasadzie u nich taki stan nie występował, a 21% doświadczało go tylko sporadycznie. Szczegółowe odpowiedzi w każdym ze wskaźników samopoczucia przedstawia wykres.

Samopoczucie (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

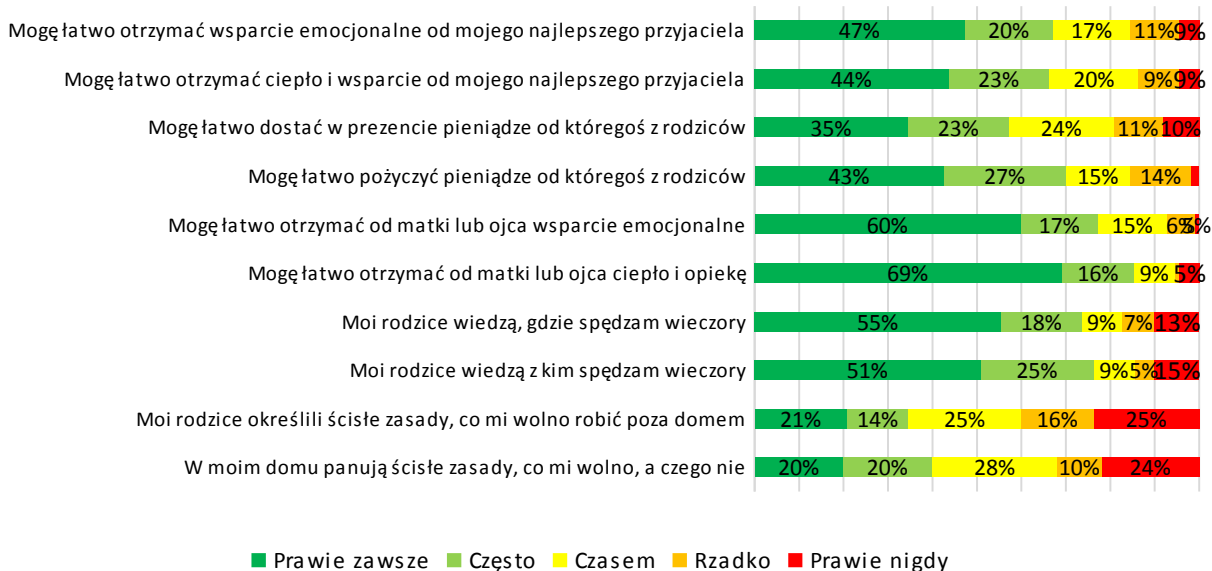
Badani dokonywali także opisu rodzaju problemów, jakie występują w ich najbliższym otoczeniu. Zdecydowanie dominuje problem bezrobocia, z którym styka się 78% respondentów, a w dalszej kolejności – uzależnienie od alkoholu (56%). Około 1/5 zna osobiście osobę doświadczającą przemocy domowej lub ją stosującą. Uzależnienia od hazardu, narkotyków i zażywanie substancji psychoaktywnych jest marginalne.

Charakterystyka otoczenia społecznego (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

Uczniowie z klas 5 – 8 dokonywali charakterystyki swoich relacji z rodzicami i przyjaciółmi. 40% badanych jest zdania, że w ich domu często lub prawie zawsze panują jasne zasady co do tego, co jest dozwolone, a co nie. Brak takich zasad sygnalizuje co czwarty nastolatek. Nieco słabiej określone są zasady zachowania się młodzieży poza domem, kiedy kontrola rodziców jest ograniczona. 3/4 uczniów jest przekonanych, że mogą łatwo uzyskać wsparcie emocjonalne oraz ciepło i opiekę od swoich rodziców. 2/3 ma bliskich przyjaciół, od których zazwyczaj może czerpać wsparcie w trudnych momentach. Patrząc na wykres, widać, że pewna grupa ankietowanych (około 1/5) deklaruje, że ich rodzice nie wiedzą ani z kim, ani gdzie spędzają wieczory. Część młodzieży twierdzi, że nie może liczyć na wsparcie ze strony rodziców czy rówieśników. Szczegółowe rozkłady poszczególnych odpowiedzi zaprezentowane są na wykresie.

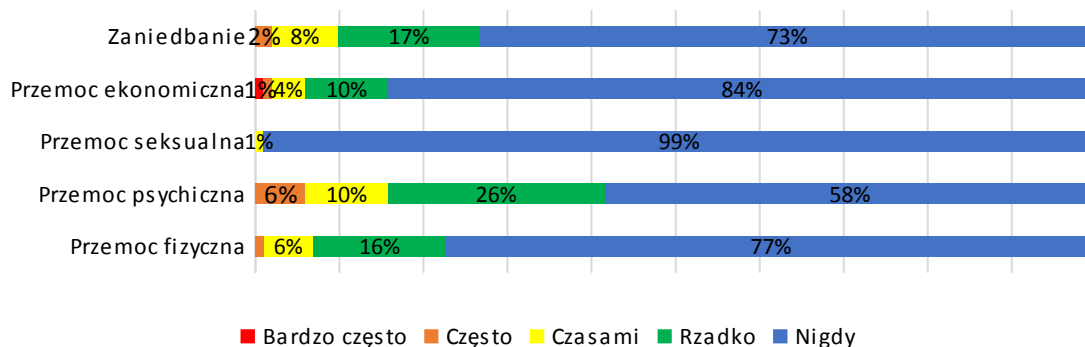
Relacje społeczne (odpowiedzi uczniów)

8. Problem przemocy

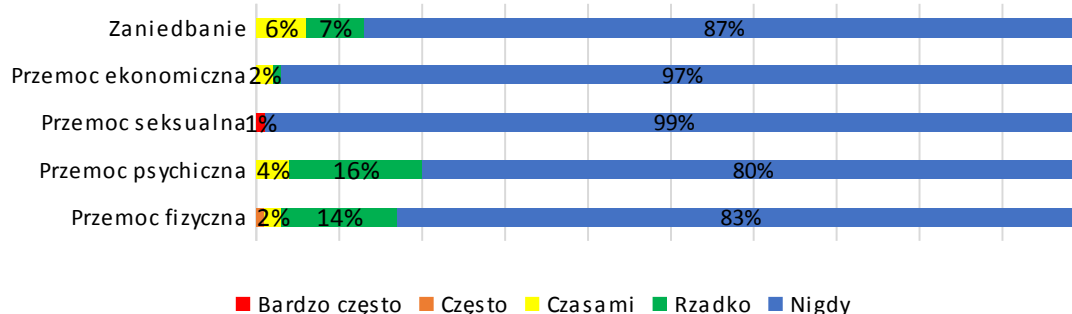
Zdaniem ankietowanych najczęściej przemocy doświadczają w rodzinach kobiety (57% wskazań), a w dalszej kolejności młodsze dzieci (40%). Po 17% odpowiedzi otrzymali seniorzy i starsze dzieci, a 5% - mężczyźni. Jeśli chodzi o osobiste przeżycia respondentów, to najczęściej wskazywano przemoc psychiczną (42%). 27% doświadczało zaniedbania potrzeb, 23% - krzywdzenia fizycznego, a 16% - przemocy ekonomicznej.

Doświadczenie przemocy w ostatnim roku (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

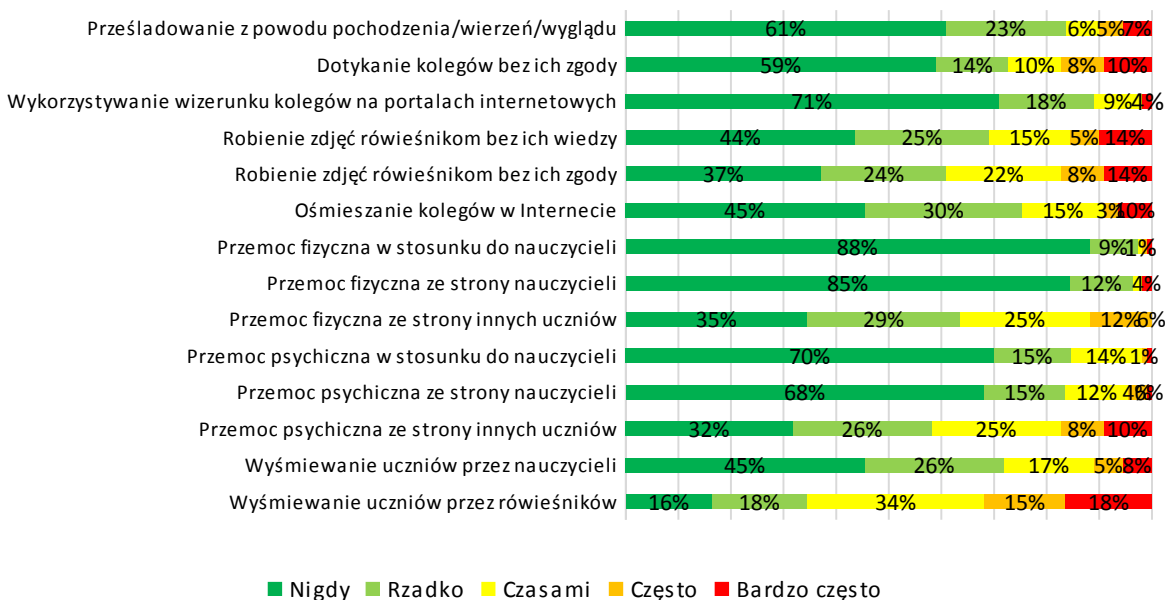
Sami ankietowani najczęściej przyznają się do stosowania przemocy fizycznej (17%) i psychicznej (20%). W mniejszym stopniu zaniedbują swoich bliskich (13%), a praktycznie wcale nie stosują przemocy seksualnej i ekonomicznej.

Stosowanie przemocy (odpowiedzi dorosłych mieszkańców)

Do najczęstszych przejawów przemocy w szkole należy przede wszystkim wyśmiewanie wśród rówieśników, które często lub bardzo często obserwuje 33%. 2/3 ankietowanych wymienia także przemoc psychiczną lub fizyczną ze strony kolegów oraz uwiecznianie wizerunku bez zgody osoby fotografowanej. Ze strony nauczycieli sporadycznie dochodzi do wyśmiewania czy poniżania uczniów. Co trzecia osoba przynajmniej raz była świadkiem prześladowania kogoś w szkole ze względu na jego pochodzenie, wygląd lub przekonania. 18% często lub bardzo często zauważa, że ktoś jest dotykany bez zgody. Kilkanaście procent dość często jest świadkiem cyberprzemocy. Szczegóły prezentuje poniższy wykres.

Skala przemocy w szkole (odpowiedzi uczniów)

16% uczniów ze starszych klas przyznało, że im samym zdarza się stosować tego rodzaju zachowania krzywdzące innych, a co trzecia osoba utrzymuje, że nie pamięta, czy podejmowała tego

typu działania. 28% respondentów osobiście doświadczyło przemocy w szkole, z czego w przypadku 13% miało to miejsce więcej niż raz.

Międzypokoleniowa transmisja przemocy

Do najczęściej stosowanych przez rodziców nastolatków konsekwencji wychowawczych należą rozmowy i pogadanki oraz upomnienia. Co piąty ankietowany doświadcza często lub bardzo często krzyczenia rodziców w reakcji na jego przewinienia, a co dziesiąty bywa często poszturchiwany. Na ogół bardzo rzadko występuje bicie dzieci, stosowanie gróźb, obelg czy uciekanie się rodziców do szantażu emocjonalnego. Szczegóły prezentuje wykres. Co piąty respondent uważa, że jego rodzice po zastosowaniu kary fizycznej żałują tego. 12% twierdzi, że opiekunów do ich stosowania motywuje troska o dobre wychowanie dziecka, a 9% - brak innych pomysłów na uświadomienie dziecku pewnych rzeczy. 7% respondentów wyraża pogląd, że kary fizyczne stosowane przez rodziców wobec nich wyjdą im na dobre.

9. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Z danych będących w posiadaniu GOPS wynika, że niewielki odsetek osób doświadczających przemocy domowej korzystało ze wsparcia psychologicznego, a zaledwie 8 rodzin objętych było wsparciem materialnym GOPS z powodu problemu alkoholowego. Można podejrzewać, że skala problemów jest większa, szczególnie patrząc na odpowiedzi ankietowanych, z których wynika, że połowa z nich ma w swoim otoczeniu kogoś zmagającego się z tym uzależnieniem, a co piąta osoba zna kogoś uwikłanego w przemoc domową.

Dorośli za najpoważniejsze wyzwania w gminie uznają problem alkoholowy i bezrobocie. Często sytuacja długotrwałego pozostawania bez pracy pogłębia kryzys emocjonalny i rodzinny, a to może wpływać na większą skłonność do sięgania po alkohol. Zależność może też być skierowana w odwrotną stronę – utrata pracy i niemożność ponownego zatrudnienia na skutek poważnego problemu alkoholowego. Dla co czwartej osoby alkohol to remedium na łatwe zaśnięcie i przewyciężenie nieśmiałości w towarzystwie.

3/4 ankietowanych dorosłych spożywa alkohol – większość okazjonalnie pije kilka lampek wina lub szklanek piwa, rzadziej sięgają po wódkę czy inne alkohole. Należy podkreślić, że 85% badanych stanowiły kobiety, co może wpływać na niższe wskaźniki spożywania napojów o wysokiej zawartości alkoholu, ich ilości i częstości.

Co dziesiąty respondent może być w grupie ryzyka problemu alkoholowego (zdarzyły mu się w tym roku takie sytuacje, jak utrata kontroli nad piciem alkoholu, zachowania nieakceptowane społecznie pod wpływem alkoholu, trudności w przypomnieniu sobie sytuacji po nadużyciu alkoholu).

Otoczenie społeczne czasem ma trudność z zaakceptowaniem odmowy picia alkoholu – znajomi i rodzina wypytyują o powody, usilnie namawiają do zmiany decyzji lub wyśmiewają taką osobę. Bardzo niepokojące jest, że 38% badanych spotkało się z sytuacją, kiedy osoba po spożyciu alkoholu kierowała pojazdem, zaś 4% osobiście się tak zachowało.

Blisko połowa mieszkańców uważa, że młodzież może samodzielnie kupić alkohol w okolicznych sklepach. Prawie wszyscy sprzedawcy spotkali się z taką próbą, podejmowaną głównie przez 15 – 16 - latków. W ubiegłym roku nie przeprowadzono żadnej kontroli punktów sprzedaży alkoholu. Część sprzedawców postrzega utratę zezwolenia na sprzedaż alkoholu jako zbyt surową karę.

Co czwarty uczeń starszych klas szkoły podstawowej ma już za sobą inicjację alkoholową. Najczęściej miała ona miejsce w domu rodzinnym – w obecności bliskich, nieco rzadziej podczas

spotkań ze znajomymi. Dostęp do alkoholu uzyskują za pośrednictwem starszych kolegów lub innych klientów. Motywuje ich przede wszystkim chęć lepszej zabawy, ucieczki od problemów, poczucie bycia doroślejszym oraz presja towarzystwa. Blisko 1/5 pijących respondentów miało już kłopoty z policją. Sytuacja wymaga intensywnych oddziaływań profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, w tym rodziców nastolatków oraz regularnych kontroli punktów sprzedaży alkoholu i miejsc spędzania czasu wolnego przez młodzież. Szczególnym wsparciem powinno zostać objęci ci uczniowie, którzy wykazują niepokojące zachowania.

Co piąty mieszkaniec gminy pali papierosy – najczęściej kilka do kilkunastu dziennie. Przeglądając się przekonaniom związanym z wyrobami nikotynowymi, można zauważyć skłonność do sięgania po nie w sytuacjach stresowych. Część osób neguje negatywne skutki palenia (dla osoby palącej, otoczenia, kobiety w ciąży) lub nie ma zdania na ten temat. Może to sprzyjać brakowi reakcji na niekorzystne dla zdrowia zachowania młodzieży i dorosłych oraz unikaniu kontroli stanu zdrowia, szczególnie u osób, które w swoim odczuciu palą niewiele (kilka papierosów dziennie), czyli połowy respondentów. Odsetek palących uczniów z klas 5-8 jest podobny, jak dorosłych palaczy. Zwykle młodzież jest częstowana przez znajomych, jednak co piąty nastolatek twierdzi, że może samodzielnie kupić papierosy w okolicznym sklepie.

Dorośli mieszkańcy gminy w większości nie orientują się w dostępie do narkotyków i dopalaczy na terenie gminy. 5% zażywało jakieś substancje psychoaktywne. Aż 42% uczniów klas 5-8 sięga po środki przeciwbólowe w celu odurzenia się. Problem nadużywania dostępnych bez recepty leków wśród młodzieży i dorosłych staje się coraz poważniejszy i może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych. Podobnie jak w przypadku papierosów, odsetek młodzieży, która eksperymentowała z narkotykami (substancjami wziewnymi lub marihuaną) jest porównywalny z odpowiedziami osób dorosłych. Jest to niepokojące zjawisko, biorąc pod uwagę, że przeciętnie ankietowani uczniowie mają 13-14 lat i potencjalnie odsetek ten zwiększy się jeszcze w szkole ponadpodstawowej. Część uczniów ma wiedzę, jak zdobyć narkotyki lub dopalacze w okolicy lub w Internecie. Wśród spodziewanych skutków zażycia narkotyków dominują problemy poznawcze (ze skipieniem, utrzymaniem wątku), jednak część młodzieży oczekiwałaby takich efektów jak zmniejszenie zahamowań czy nieśmiałości, wyostrenie doznań zmysłowych lub postrzegania, większej otwartości na nowe doświadczenia.

Młodzież na ogół pozytywnie określa swoje relacje z rodzicami – ma do nich zaufanie, otrzymuje od nich wsparcie i opiekę. 2/3 osób ma też bliskiego przyjaciela. W co czwartej rodzinie nastolatka nie są ustalone jasne reguły zachowania w domu i poza nim, brakuje powierzania dzieciom obowiązków domowych. Zdaniem 1/5 uczniów ich rodzice nie zawsze wiedzą, gdzie ani z kim spędzają wieczory. Wyniki te korespondują z odpowiedziami opiekunów. Co dziesiąty rodzic czuje, że nie ma wpływu na postępowanie swojego dziecka, nie potrafi z nim rozmawiać. Wzajemne relacje rodziców i nauczycieli są nacechowane przeważnie szacunkiem i zaufaniem, sprzyjają współpracy na rzecz dzieci. Niektórzy nauczyciele poważnie martwią się o stan emocjonalny swoich uczniów.

Część uczniów deklaruje, że nie wierzy w siebie, ma niską samoocenę, nie potrafi sobie radzić z przykrymi emocjami.

Jeśli chodzi o przemoc w szkole, to najczęściej występuje wyśmiewanie, które przeważnie obserwuje aż 1/3 osób. Naruszenie czyjejś nietykalności cielesnej widziało 20% nastolatków. Kilkanaście procent uczniów było świadkiem różnego rodzaju przemocy w sieci. 28% uczniów osobiście dotknęło krzywdzenie ze strony rówieśników w szkole, z czego w przypadku połowy zdarzyło się to wielokrotnie.

Gmina prowadzi liczne akcje profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży oraz nauczycieli i społeczności lokalnej. Szkoły realizują rekomendowane i autorskie programy profilaktyczne, ukierunkowane nie tylko na przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji czy cyberzagrożeniom, ale także promujące zdrowy, aktywny styl życia, doskonalące kompetencje społeczno – emocjonalne, wzmacniające zasoby dzieci.

42% dorosłych mieszkańców doświadczyło kiedykolwiek w swojej rodzinie przemocy psychicznej, a 23% - krzywdzenia fizycznego. Co piąta osoba sporadycznie stosuje wymienione formy przemocy. Część rodziców dość często krzyczy na swoje dzieci, a co dziesiąty stosuje przemoc fizyczną, przede wszystkim w odpowiedzi na dyskutowanie, postępowanie niezgodnie z wolą opiekunów, zaniedbywanie obowiązków domowych czy niepowodzenia w nauce. 27% rodziców przynajmniej raz uderzyło swoje dziecko, a 28% wychowawców ma w klasie ucznia z rodziny dotkniętej przemocą domową. Pedagodzy odczuwają potrzebę zwiększenia kompetencji w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i interweniowania w takich sytuacjach. Część dzieci usprawiedliwia uciekanie się do przemocy i postrzega je jako wyraz troski. Stanowi to istotne zagrożenie stosowania kar fizycznych i innych form krzywdzenia dzieci w kolejnym pokoleniu.

10. Ogólne rekomendacje

W oparciu o przeprowadzone badania ankietowe oraz analizy posiadanych danych, można wskazać rekomendowane działania zmniejszające skalę problemów społecznych oraz ich długofalowe skutki dla lokalnej społeczności.

1. **Kontynuowanie szeroko zakrojonej działalności profilaktycznej i wsparcie dla społeczności lokalnej:**

- dostarczanie informacji, jakie są możliwe sposoby pomocy i rozwiązywania problemu uzależnień czy przemocy w rodzinie w lokalnym środowisku.
- kontynuacja dostępności pomocy psychologicznej i terapeutycznej na terenie gminy – zarówno dla osób uzależnionych od alkoholu czy narkotyków, jak i doświadczających trudności wychowawczych, rodzinnych, osobistych czy szkolnych – wszystkie te obciążenia wiążą się z większym ryzykiem uzależnień i stosowaniem przemocy.
- zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy interwencyjnej motywowanie do korzystania z ogólnopolskiego telefonu zaufania dla osób doświadczających przemocy lub zmagających się z uzależnieniem i ich rodzin, poszerzenie oferty wsparcia specjalistycznego dla dzieci i młodzieży, informowanie o zasadach działania ośrodków i punktów interwencji kryzysowej.
- prowadzenie programów korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej i motywowanie do udziału w nich osób objętych działaniami GOPS czy Zespołu Interdyscyplinarnego.
- finansowanie wakacyjnych wyjazdów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin wieloproblemowych.
- promowanie zdrowego stylu życia – zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych.

2. **Prowadzenie kompleksowej działalności profilaktycznej wśród młodzieży, angażującej wszystkie ważne podmioty lokalne** (ośrodek pomocy społecznej, szkoły, służbę zdrowia, policję, kościół, instytucje kultury, świetlice środowiskowe, organizacje sportowe itp.) – skoordynowanej, mającej na celu kształtowanie uniwersalnych kompetencji i wzmocnienie zasobów chroniących przed podejmowaniem zachowań ryzykownych:

- w szkołach, zgodnie z zaleceniami PARPA działania powinny obejmować zarówno dostęp do indywidualnego specjalistycznego wsparcia dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli, jak i profilaktykę w zespołach klasowych (dobre relacje rówieśnicze oraz klimat klasowy stanowią

jeden z najważniejszych czynników chroniących nie tylko przed przemocą rówieśniczą, ale także wczesną inicjacją alkoholową, nikotynową, seksualną, sięganiem po narkotyki).

- warto kontynuować korzystanie ze szkolnych programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA (dostępne na stronie) i wdrażać elementy profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego już od przedszkola.
- interwencje w klasach dotkniętych przemocą rówieśniczą powinny być przeprowadzane przez zespoły – wychowawcę i drugiego nauczyciela lub pedagoga czy psychologa szkolnego ze względu na duże obciążenie emocjonalne oraz konieczność ustalania i modyfikowania bieżących działań. Warto zadbać o profesjonalne przeszkolenie nauczycieli w zakresie stosowania praktycznych rozwiązań.
- dbanie o jasno sformułowane zasady panujące w każdej klasie (z aktywnym włączeniem uczniów w ich tworzenie, honorowane przez wszystkich uczących, z czytelnym spektrum konsekwencji, docenianiem pożądanых zachowań itp.).
- wprowadzenie w szkołach elementów mediacji rówieśniczych, które pozwolą na doskonalenie umiejętności samorządności, odpowiedzialności za rozwiązania, kompetencji emocjonalno – społecznych.
- profilaktyka cyberprzemocy powinna być regularnie prowadzona w szkołach w formie praktycznych zajęć. Młodzież często posiada powierzchowną wiedzę na temat sposobów reagowania w sytuacji przemocy w sieci. Także kompetencje dorosłych osób w tym zakresie powinny być podnoszone, jako że uczniowie często informują opiekunów o krzywdzeniu w sieci i oczekują pomocy.
- popularyzowanie wiedzy na temat instytucji i metod wsparcia, dostępnych dla młodzieży w trudnej sytuacji, w tym telefonów zaufania, stron internetowych.
- monitorowanie skuteczności działań zwiększających bezpieczeństwo w szkole (warsztatów profilaktycznych, zajęć integracyjnych, szkoleń dla nauczycieli, indywidualnych interwencji).
- akcentowanie roli rodziców jako osób, które mogą odgrywać kluczową rolę w profilaktyce ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży.
- podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i udzielanie wsparcia w trudnych sytuacjach np. poprzez spotkania „Szkoły dla Rodziców” czy warsztaty tematyczne. Informacja o prowadzonych warsztatach powinna docierać do szerszego grona rodziców, szczególnie tych, którzy borykają się z wychowaniem nastolatków przejawiających niepokojące zachowania. Wzmocni to zasoby rodzinne i zwiększyło skuteczność profilaktyki prowadzonej w szkołach.

3. Działania kontrolne i szkoleniowe:

- szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, członków GKRPA, zespołu interdyscyplinarnego.
- kontrole punktów sprzedaży alkoholu pod kątem przestrzegania Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- monitorowanie miejsc spotkań młodzieży pod kątem używek i bezpiecznego wypoczynku.

- kontrole stanu trzeźwości kierowców.
 - ciągle poszerzanie kompetencji przedstawicieli instytucji pomocowych zaangażowanych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w kierunku nowoczesnych sposobów pracy z rodzinami, w których występuje przemoc oraz zapewnienie pracownikom regularnej profesjonalnej superwizji, co pozwoli na ugruntowanie ich roli i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu i może ograniczyć skalę oraz skutki przemocy domowej w środowisku lokalnym. W związku ze coraz większą skalą problemów korzystne będzie zwiększenie ilości pracowników instytucji pomocowych, szczególnie GOPS, aby mogli oni adekwatnie do potrzeb świadczyć wsparcie i przyczyniać się do ograniczania skutków problemów występujących w rodzinach (przemocy, problemu alkoholowego, innych uzależnień, zaniedbywania dzieci itp.).
 - organizowanie spotkań tematycznych ze specjalistami terapii uzależnień czy psychoterapii dla pracowników szkół, przedszkoli, przedstawicieli służby zdrowia, księży (jako osób, do których mogą zwrócić się osoby poszukujące pomocy w radzeniu sobie z problemem przemocy czy uzależnieniem), dostarczanie informacji o sposobach reagowania na przemoc w rodzinie, w tym procedurze Niebieskiej Karty.
4. **Okresowe monitorowanie skali problemu przemocy domowej, problemu alkoholowego, narkotykowego, przemocy szkolnej oraz cyberprzemocy**, aby adekwatnie dostosowywać bieżącą działalność wszystkich zaangażowanych instytucji:
- prowadzenie ewaluacji podejmowanych działań.
 - organizowanie regularnych spotkań podsumowujących i planujących dalszą współpracę międzyinstytucjonalną.

III. Instytucjonalne zasoby gminy w zakresie działań dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

Na terenie gminy zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień realizowane są przez

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Punkt Informacyjno Doradczy i Poradnictwa Specjalistycznego
4. Gminny Zespół Interdyscyplinarny
5. Placówki Oświatowe
6. CARITAS
7. Parafia Janów Podlaski

Przy realizacji zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii GOPS współpracuje z:

- placówkami leczenia odwykowego
- Sądem Rejonowym oraz kuratorami sądowymi
- komisariatem policji
- Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej

IV. Cel i zadania programu

1. Cel główny

Celem głównym programu jest ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu i używania innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy, podejmowanie działań profilaktycznych oraz działań zmierzających do zmiany struktury i wzorów używania napojów alkoholowych.

2. Zadania

Wykaz zadań realizowanych w ramach programu zamieszczony jest w załączniku nr 1 do programu.

V Finansowanie programu

1. Realizacja zadań w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii finansowana będzie ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Zadania programu finansowane będą zgodnie z preliminarzem budżetowym stanowiącym załącznik nr 2 do programu.

Wynagrodzenie członków komisji

1. Członkowie GKRPA biorących udział w pracach komisji otrzymują wynagrodzenie w wysokości:

- przewodniczący komisji 15%
- sekretarz komisji 15%
- członkowie 10%

minimalnego wynagrodzenia za pracę zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11.09.2018 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2019 roku (Dz.U.z 2019 r. poz. 1778) nie częściej niż raz w miesiącu.

2. Wynagrodzenie członkom komisji będących pracownikami UG i jednostek organizacyjnych gminy przysługuje, gdy praca komisji odbywa się poza godzinami ich pracy.
3. Podstawę do wynagrodzenia stanowi protokół z posiedzenia komisji oraz podpis na liście obecności

VI Wdrażanie i monitoring

Program realizowany będzie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie Podlaskim przy współpracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych jednostek organizacyjnych gminy.

Koordynatorem realizacji programu będzie pracownik socjalny GOPS

VII Informacja o tworzeniu programu oraz przebiegu konsultacji

1. Program opracowany został przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie Podlaskim w oparciu o potrzeby i możliwości finansowe gminy oraz zasoby umożliwiające prowadzenie działań profilaktycznych i naprawczych na terenie gminy.
2. Program został pozytywnie zaopiniowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3. Program poddany został konsultacjom, zgodnie z uchwałą Nr XXVIII/319/10 rady Gminy Janów Podlaski z dnia 29 października 2010 roku w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji w terminie oddo

**HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ
GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII NA 2021 ROK**

1. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Lp	CELE OPERACYJNE realizacja kierunku działań	ZADANIA I SPOSOBY REALIZACJI	REALIZATOR	WSKAŹNIKI
1	<p>1. redukcja szkód zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania innych substancji psychoaktywnych</p> <p>2. zapewnienie mieszkańcom gminy profesjonalnej pomocy prawnej, psychologicznej i terapeutycznej</p> <p>3. podejmowanie działań informacyjno edukacyjne</p> <p>4. edukacja zdrowotna</p>	<p>1 Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, współuzależnionych od alkoholu</p> <p>1.1 Wczesne rozpoznanie i krótka interwencja wobec osób pijących ryzykownie i szkodliwie oraz osób używających środków odurzających i substancji psychoaktywnych</p> <p>1.2 Szkolenia dla różnych grup zawodowych i wiekowych w tym kobiet w ciąży, pracowników systemu oświaty, opieki zdrowotnej, policji</p> <p>1.3 Rozwijanie i wspieranie działalności Punktu Informacyjno Doradczego i Poradnictwa Specjalistycznego m.in. poprzez: - zatrudnienie konsultantów (psychologa, prawnika, terapeuty uzależnień w celu udzielenia mieszkańcom bezpłatnych porad specjalistycznych) - konsultacje indywidualne dla osób uzależnionych, nadużywających alkoholu i członków ich rodzin - motywowanie osób uzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego - motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany wzoru picia - udzielenie i gromadzenie informacji o profesjonalnej pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym i</p>	<p>GOPS</p> <p>GOPS/Ośrodek Zdrowia</p> <p>KRPA</p>	<p>Liczba osób korzystających z pomocy konsultantów w punkcie</p> <p>liczba osób z którymi KRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu</p> <p>liczba osób podejmująca dobrowolne leczenie odwykowe</p>

		<p>współzależnym</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy - inicjowanie interwencji kryzysowej - udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym - finansowanie opinii biegłych w przedmiocie uzależnienia 		
2	<p>1. redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja zdrowotna, społeczna i zawodowa</p> <p>2 poprawa stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego dzieci, osób dorosłych i członków rodzin z problemem alkoholowym</p> <p>3 ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci</p> <p>4. zapewnienie interdyscyplinarnej, kompleksowej pomocy w szczególności w zakresie zatrzymania przemocy</p>	<p>2 udzielenie rodzinom w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie</p> <p>2.1 udzielenie pomocy prawnej ofiarom przemocy w rodzinie</p> <p>2.2 udzielenie pomocy psychologicznej ofiarom przemocy w rodzinie oraz członkom rodzin w tym dzieciom</p> <p>2.3 kontynuowanie działań KRPA w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, terapii lub oddziaływaniom korekcyjno - edukacyjnym - udział w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych , realizacja procedury interwencji „Niebieskich Kart” - motywowanie sprawy do udziału w zajęciach korekcyjno edukacyjnych - finansowanie szkoleń dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. 	<p>GOPS</p> <p>KRPA</p>	<p>liczba osób korzystających z pomocy prawnej i psychologicznej</p> <p>liczba wniosków skierowanych do sądu</p> <p>liczba posiedzeń Zespołu i grup roboczych, w których uczestniczyli członkowi Komisji</p> <p>liczba przeprowadzonych rozmów</p> <p>liczba osób przeszkolonych</p>
3	<p>1. poszerzenie oferty i wdrażanie uniwersalnych programów profilaktycznych</p> <p>2. wdrażanie programów rozwijających kompetencje wychowawcze rodziców i wychowawców, sprzyjających kształtowaniu postaw prozdrowotnych dzieci i młodzieży</p>	<p>3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo wychowawczych</p> <p>3.1 tworzenie zintegrowanego systemu uniwersalnej, selektywnej i wskazującej profilaktyki obejmującej dzieci i młodzież, nauczycieli oraz inne grupy</p> <p>3.2 prowadzenie w szkołach, przedszkolu działań z zakresu z zakresu profilaktyki uzależnień (zajęć i warsztatów</p>	<p>GOPS</p> <p>KRPA</p> <p>placówki oświatowe, GOK</p> <p>placówki oświatowe</p>	<p>liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych i liczba uczestników</p>

<p>3. promowanie zdrowego stylu życia oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież i dorosłych</p> <p>4 podniesienie świadomości społecznej nt. zagrożeń wynikających z używania alkoholu i innych substancji uzależniających</p> <p>5. redukcja szkód zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania innych substancji psychoaktywnych</p>	<p>profilaktycznych, zajęć psychoedukacyjnych, spotkań terapeutycznych, działań o charakterze edukacyjnym w tym zajęć dla rodziców, nauczycieli i wychowawców)</p> <p>3.3 promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno sportowych oraz zagospodarowanie czasu wolnego - organizację wspólnie z placówkami oświatowymi, GOK w okresie wakacji bezpłatnych półkolonii dla dzieci będących integralnym elementem i zarazem uzupełnieniem prowadzonych przedsięwzięć profilaktycznych - organizację kampanii edukacyjnych - organizację festynów rodzinnych <p>3.4 prowadzenie edukacji publicznej z zakresu problemów uzależnień m.in. poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakup i dystrybucję broszur, ulotek, materiałów edukacyjnych - przygotowanie i przeprowadzenie społecznych kampaniach przeciw uzależnieniom i przemocy, promowania życia bez nałogów - organizowanie lub włączanie się do organizacji lokalnych imprez o o charakterze kulturalno rekreacyjnym promujących alternatywne wobec alkoholu i innych uzależnień formy spędzania czasu wolnego – organizacja gminnej imprezy profilaktycznej - wspieranie organizowanych inicjatyw profilaktycznych konkursów, poprzez wyróżnienie ich uczestników nagrodami, stanowiącymi czynnik aktywizujący do uczestnictwa w działaniach profilaktycznych <p>3.5 prezentowanie dzieciom i młodzieży spektakli teatralnych, muzycznych z przekazem profilaktyczno edukacyjnym będącym uzupełnieniem prowadzonych działań profilaktycznych</p> <p>3.6 prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach</p> <ul style="list-style-type: none"> - wspieranie działań policji w ramach uczestnictwa w ogólnopolskich kampaniach i akcjach promujących 	<p>GOPS, placówki oświatowe, GOK</p> <p>GOPS</p> <p>GOPS</p> <p>GOPS, policja</p>	<p>liczba zorganizowanych zajęć, liczba uczestników</p> <p>liczba dzieci korzystających z wypoczynku</p> <p>liczba szkoleń, liczba uczestników</p> <p>liczba i rodzaj rozprowadzonych materiałów edukacyjnych,</p> <p>liczba kampanii i akcji profilaktycznych, liczba uczestników</p> <p>liczba uczestników</p> <p>liczba kampanii</p>
---	---	---	---

		bezpieczeństwo i trzeźwość na drogach - zakup materiałów informacyjno edukacyjnych,		
4	<p>1. zaangażowanie jak największej liczby instytucji i osób w realizację zadań</p> <p>2. propagowanie modelu interdyscyplinarnej formuły współpracy przy realizacji zadań</p> <p>3. redukcja szkód zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania innych substancji psychoaktywnych</p>	<p>4 wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, szkół służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych</p> <p>4.1 wspieranie działalności kuratorów sądowych</p> <p>4.2 wspieranie instytucji, placówek oświatowych, kulturalnych, grup trzeźwościowych realizujących programy promujące zdrowy styl życia, szczególnie ukierunkowane na zapobieganie lub zmniejszanie szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych używaniem alkoholu</p> <p>4.3 współpraca z instytucjami w ramach podejmowania wspólnych akcji i działań na rzecz promowania abstynencji i trzeźwego stylu życia oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p> <p>4.4 organizowanie szkoleń dla pr. socjalnych, przedstawicieli komisariatu policji, członków KRPA, nauczycieli, członków zespołu interdyscyplinarnego z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz z obszaru przeciwdziałania przemocy i profilaktyki zachowań destrukcyjnych</p>	GOPS	<p>liczba instytucji uczestniczących we wspólnych akcjach i działaniach</p> <p>liczba szkoleń, liczba uczestników</p>
5	1. przeciwdziałanie i eliminowanie przypadków naruszenia prawa w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych	<p>5 Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego</p> <p>5.1 przestrzeganie wprowadzonych uchwałą Rady Gminy zasad usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży alkoholu i liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p> <p>5.2 przeprowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych po wydaniu pisemnego upoważnienia przez Wójta Gminy pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</p> <p>5.3 podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących sprzedaży alkoholu nieletnim, nietrzeźwym, pod zastaw lub na kredyt oraz reklamy napojów alkoholowych</p>	KRPA	<p>liczba opinii do wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p> <p>liczba przeprowadzonych kontroli</p> <p>liczba interwencji</p>
6	1. pomoc osobom zmarginalizowany w	<p>6. wspomaganie zatrudnienia socjalnego</p> <p>- podejmowanie działań na rzecz zatrudniania osób uzależnionych</p>	GOPS	Liczba osób objętych działaniami

	powrocie do normalnego życia 2. integracja ze środowiskiem 3. zmniejszenie skali wykluczenia społecznego	od alkoholu w celu ich integracji ze środowiskiem oraz resocjalizacji poprzez pracę - prowadzenie pracy socjalnej z osobami z problemem alkoholowym		pomocowymi
--	--	--	--	------------

PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII

Lp	CELE OPERACYJNE	ZADANIA I SPOSOBY REALIZACJI	REALIZATOR	WSKAŹNIKI
1	1. podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i ich negatywnych następstw 2. ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z ich stosowania	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem 1.1 edukacja zdrowotna na temat używania substancji psychoaktywnych w tym dopalaczy oraz ryzyka szkód wynikających z ich zażywania w tym zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych i informacyjnych 1.2 upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych i pomocowych dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych oraz ich rodzin 1.3 konsultacje indywidualne dla osób zażywających narkotyki i członków ich rodzin	GOPS	liczba zakupionych i rozproszonych materiałów liczba osób korzystających z konsultacji i pomocy specjalistycznej
2	1. zapewnienie mieszkańcom specjalistycznej pomocy	2 udzielenie rodzinom w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej 2.1 udzielanie pomocy psychologicznej 2.2 udzielanie pomocy prawnej 2.3 prowadzenie rozmów interwencyjno motywujących wobec osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem do poddania się terapii	GOPS	liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjnych
3	1. kształtowanie postaw prozdrowotnych 2. rozbudzanie zainteresowań dzieci i młodzieży	3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach	GOPS placówki oświatowe	liczba instytucji zaangażowanych w działania służące rozwiązywaniu problemów narkomanii

	<p>3. zwiększenie świadomości na temat negatywnych skutków zażywania substancji, psychoaktywnych lub innych środków odurzających</p> <p>4. edukacja zdrowotna</p>	<p>opiekuńczo wychowawczych</p> <p>3.1 prowadzenie we wszystkich typach szkół i przedszkola programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, w tym programów rekomendowanych</p> <p>3.2 prowadzenie kampanii społecznych i działań edukacyjnych na temat zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych lub innych środków odurzających</p> <p>3.3 prowadzenie działań ukierunkowanych na zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój społeczny i profilaktykę uzależnień</p> <p>3.4 realizacja programów profilaktyki uniwersalnej , w tym również uwzględniających tematykę związaną z</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzależnieniem nie stanowiącym uzależnienia od środków psychoaktywnych tzw. uzależnień behawioralnych - problematyką nowych środków psychoaktywnych tzw. dopalaczy oraz problematykę palenia tytoniu ze szczególnym uwzględnieniem programów rekomendowanych 		<p>liczba dzieci i młodzieży biorących udział w różnych formach działalności (warsztaty, konferencje, szkolenia, koncerty, zajęcia sportowo rekreacyjne)</p> <p>ilość zrealizowanych programów, liczba dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów biorących udział w programach</p>
4	<p>1. rozwinięcie współpracy służb zajmujących się przeciwdziałaniem narkomanii</p> <p>2. zwiększenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczących wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających</p> <p>3. zwiększenie poczucia bezpieczeństwa</p>	<p>4. wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii</p> <p>4.1 współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży wolnego od nałogów</p> <p>4.2 finansowanie działalności punktu informacyjno doradczego i poradnictwa specjalistycznego (koszt zatrudnienia psychologa , terapeuty i prawnika)</p> <p>4.3 organizowanie szkoleń dla osób pracujących z dziećmi i młodzieżą lekarzy pielęgniarek w zakresie tematyki uzależnień od środków odurzających i substancji psychoaktywnych, wczesnego rozpoznawania zagrożeń oraz podejmowania interwencji profilaktycznej</p> <p>4.4 współpraca z policją w celu prowadzenia wspólnych działań profilaktycznych wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii poprzez przeciwdziałanie rozprowadzaniu narkotyków wśród dzieci i młodzieży, dokonywanie kontroli miejsc szczególnie narażonych na działalność dilerów narkotykowych</p>		

5	<p>1. ograniczenie zaburzeń życia społecznego oraz integracja społeczna</p> <p>2. zabezpieczenie potrzeb bytowych i przeciwdziałanie wykluczeniu osób z problemem uzależnienia i zagrożonych uzależnieniem</p>	<p>5 Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego</p> <p>5.1 udzielenie pomocy materialnej i prowadzenie działań związanych z integracją osób uzależnionych od środków odurzających i innych substancji psychoaktywnych mających na celu odbudowanie i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym</p>	GOPS	liczba osób objętych działaniami pomocowymi
---	--	---	------	---